

BIJ DARWIN'S DOOD¹.

Een groot man, die, meer dan eenig ander zijner tijdgenooten, invloed heeft uitgeoefend op de denkbeelden en daardoor op den gang der beschaving gedurende de laatste tientallen jaren, — een der voortreffelijkste natuuronderzoekers die ooit geleefd hebben, — eindelijk, wat meer zegt, een goed en een wijs man, die bij allen, die hem van nabij hebben gekend, in de hoogste achting stond en, om zijne eenvoudigheid en beminnelijkheid in den omgang, niet enkel geëerd maar ook geliefd was, heeft zijne oogen voor altijd gesloten. Zijn lichaam is toevertrouwd aan de Westminster-abdij, de plaats, waar Engeland de stof zijner helden, zijner groote staatslieden, zijner uitstekendste geleerden bewaart. De slippen van zijn lijkkleed werden gedragen door mannen, hoog uitblinkende boven hunne medeburgers, deels door luister van geboorte, deels door hunnen op het gebied der wetenschap verworven roem.²

Ziedaar eene gebeurtenis, die wel verdient dat wij er eenige oogenblikken bij stilstaan, want zij is een gewichtig teeken des tijds en een hoop voor de toekomst.

Wij zullen hier niet herhalen wat reeds vroeger in dit Album over DARWIN gezegd is. In den Jaargang 1877, bl. 129 en volg., gaf ik een beknopte levensschets van DARWIN, naar aanleiding der aanbieding van een Album met 217 photographische portretten van Nederlanders, als eene hulde op zijn 68sten geboortedag. Eene beknopte uiteenzetting der leer van DARWIN omtrent het ontstaan der soorten gaf Dr. CRETIER in den Jaargang 1878, bl. 46, en in mijne voorlaatste openingsrede, afgedrukt in den Jaargang 1881, schetste ik kortelijk (bl. 31) den invloed, dien DARWIN's ontwikkelingsstheorie op alle overige

¹ Op 19 April 1882. — ² De hertog van DEVONSHIRE de hertog van ARGYLL, de heer J. R. LOWELL, afgezant der Vereenigde Staten, de heer SPOTTISWOODE, president van de Royal Society, sir JOSEPH HOOKER, de heer A. R. WALLACE, professor TH. HUXLEY, sir JOHN LUBBOCK, president van de Linnæan Society en de kanunnik FARBAR. Ook de Lord-major van Londen en zijne echtgenoot, de afgezanten van Frankrijk, van Duitschland, van Italië, van Spanje, de markies van SALISBURY, lord ABERDARÉ, sir STAFFORD NORTHCOOTE, sir CHARLES DILKE en andere personen van rang woonden de plechtigheid bij.

vakken van menschelijke kennis en op het geheele denken der beschaafde hedendaagsche maatschappij heeft uitgeoefend.

De natuurwetenschap heeft in den loop van weinige eeuwen aan de wereld der gedachten eenen geheel anderen loop gegeven. Slaan wij even een blik in het verledene. GIORDANO BRUNO stierf op den brandstapel; COPERNICUS ontkwam dit lot of eene smadelijke herroeping, omdat hij, juist op den dag toen zijn boek verscheen, overleed; maar zijn opvolger GALILEI moest het ontgelden. Toch drong een gezonder natuurbeschouwing allengs door, en toen DESCARTES, PASCAL, NEWTON, HUIJGENS en een lange rij van andere natuuronderzoekers overtuigend het bestaan van vaste natuurwetten, van het onverbrekkelijk verband van oorzaken en gevolgen, hadden bewezen, dacht allengs niemand er meer aan op het gebied der niet levende natuur den *deus ex machina* ter verklaring der verschijnselen in te roepen. Maar op het gebied van het leven bleven de oude voorstellingen nog langen tijd heerschen, zelfs bij hen die als de voornaamste vertegenwoordigers der wetenschap werden beschouwd. Wel is waar werd niemand meer gevangen gezet of gedood, omdat hij het waagde aftewijken van de door de eerste autoriteiten verkondigde leer, maar het wapen van den spot werd gebruikt om hen in de achting van het algemeen te doen dalen. CUVIER en zijne volgers haalden over DE LAMARCK, reeds hoog bejaard toen zijne *Philosophie zoologique* verscheen, medelijdend de schouders op en meenden: men moest het den ouden man niet te kwalijk nemen dat hij zulke belachelijke dwaasheden had verkondigd, maar men deed best met deze eenvoudig te ignoreeren. Toen NAPOLEON, kort voor zijn russischen veldtocht, de leden van het Instituut ontving, waartoe hij zelf behoorde, iets dat hij zich eenmaal tot groote eer had gerekend, ging hij langzaam voorbij de rij zijner geleerde medeleden en sprak de meesten hunner met een enkel woord toe. Tot den grijzen DE LAMARCK genaderd, bleef hij een oogenblik staan, en, hem scherp aanziende, zeide hij: "*ah, c'est vous, Monsieur DE LAMARCK, qui avez écrit ce sot livre!*" NAPOLEON ging verder, zonder aan LAMARCK zelfs den tijd tot een antwoord te laten. Maar diens jongere buurman ARAGO, toen vóór slechts korten tijd lid van het Instituut geworden, had de op hoogen toon en met honenden spot gesproken woorden gehoord.

Wie had toen aan NAPOLEON — den man met den ijzeren, niets ontzienden wil, wiens woord wet was voor een half werelddeel, die kronen gaf en terugnam — kunnen voorspellen dat van hetgeen hij zelf

gedurende zijn leven had tot stand gebracht, tegen het einde der eeuw nagenoeg niets zoude zijn overgebleven, terwijl het werk van den zachtmoedigen, door hem zoo diep geminachten DE LAMARCK, den wegberci-der van DARWIN, zoude bijdragen tot het ontstaan eener hervorming der geheele wereldbeschouwing, eener hervorming zoo groot, zoo diep ingrijpend, dat in vergelijking daarmede het werk der machtigste veroveraars van geringe beteekenis is?

Ja, wie had aan DARWIN zelven durven voorspellen, toen zijn hoofdwerk, *On the Origin of Species*, door hem na lange aarzeling werd in het licht gegeven, dat, drieëntwintig jaren later, zijn dood niet enkel als een nationale ramp, maar in de geheele beschaafde wereld, door allen die denken en hem begrijpen kunnen, als een groot verlies zoude worden betreurd?

Gelukkige DARWIN! Gij hebt lang genoeg geleefd, om de vruchten van uwen arbeid te zien rijpen en zelfs velen uwer vroegere tegenstanders in voorstanders te zien veranderen. Wel is waar, bij uw eerste optreden hebt gij ondervonden wat allen ondervinden moeten, die leeringen verkondigen, welke in strijd zijn of schijnen met lang gekoesterde meeningen en voorstellingen; sommigen hebben ook met u en uwe volgers den spot gedreven; anderen hebben u voor atheïst en materialist gescholden en zoo gepoogd u aan de openbare verachting prijs te geven, niet wetende of niet bedenkende dat zulke groote woorden eigenlijk niets beteekenen, omdat zij van beteekenis veranderen naarmate van den mond die ze uitspreekt. Gij hebt alles met zachte toegeeflijkheid aangehoord; nooit heeft uw mond of uw pen een bits antwoord gegeven; alleen wanneer een tegenstander u op wetenschappelijke gronden bestreed en gij daardoor opmerkzaam werd gemaakt hetzij op leemten in het onderzoek of op gebreken in de rede-neering, hebt gij getracht uw eigen werk te verbeteren. Uw geheele leven is een streven naar eigen volmaking geweest, een kalm en onbevooroordeeld zoeken naar waarheid of althans naar die waarschijnlijke, welke voor ons beperkte menschen verkrijgbaar is. Gij hebt uwe heerlijke geestesgaven tot aan den laatsten avond uws levens ongeschonden mogen behouden; gij bliest den laatsten ademtocht uit, omringd door hen die u liefhadden en die gij liefhadt, en zijt ten grave gebracht door de edelsten uws volks!

Nog eens, gelukkige DARWIN! ontvang ook van ons een laatsten, dankbaren groet!

HARTING.